

NYÁRY JÁNOS

Tűz a tisztáson

Az ágynemű, a párna hófehér volt és könnyű, mint a toll maga. Hűvösen fénylő, selymes huzat, halvány kéz verte csipke. A tisztaság illata; nem tolakvó, szinte észrevétlen. A betegség illata.

Az ágyon fekvő testet befedte a könnyű takaró. Csak az arc látszott, épp kiemelkedve a párnából. Nyirkosan, vörösen fénylettek rajta a kifakadt hólyagok; szénszínű hajszálak keresztették a ráncokat. A nedves csillogás éltette még, a piros foltok a kor-mos bőrről.

Órák óta állt némán az ágy előtt. Nem mozdult, félt, zajt csaphat. Miután megérkezett, még nyugalmat adott a cipő csikorgása, saját ruhája suhogása, de szívverése, melyet a hosszú gyalogút szaporított, lecsillapodott, a hangok elhaltak s a levegőből előbújó párna illata.

A tárgyak látványában keresett menedéket. A pontot kutatta szemével, amely el-fehéríthette volna a körüllevőket, minden láthatót, végre kívülzárva őt a folyó időn.

Árnyéka a lába elé vetült. Követte vonalát a padlón: sorra metszették el a deszkák hézagai, ritmust keltve a mozdulatlan felületen. Az egyik sötét egyenes azután oldalra vezette a tekintetét, legvégül a kilincsré. Lebegni látszott minden.

Az ágy lábára nézett, a megbarnult hasábra; éleiből szállak álltak ki. Mögötte sötét. A félrecsúszott takaró sarka a földig ért. Akaratlanul is vándorolni kezdett rajta fölfelé, meg-megakadva, ugorva tovább, mint a mélybe bukdácsoló kavics. De a párnáig, a belesüllyedt fejtől ágazó fényes ráncokig nem jutott el.

Elfordult, a teste megfeszült, az egyensúlyvesztés határán maradt, míg a ráncok közé képzelt arc látványa el nem halványult előtte.

Újra nekiindult; a deszkák sötét rései ezúttal a székhez vezették.

Súlyos árnyék ült a falon. A szék mozdíthatatlannak tűnt; a fa maradt, amelyből faragták: a fénytelen erdőből vonszolták a tisztásra; míg élt, a hűvös hajnalban fürdő madarak tanyája volt. Párja, az asztal mellette állt, lapján levágott ágak nyomai, edényből kicsöppent víz csillogása.

Itt ért véget az útja. Az üvegekancsó falán megpillantotta az ablak gömbölyűre hajlított tükörképét, benne a fákat és felhőket, hullámzó lombokat.

Kopár, sárga dombtetőn ült. A fölszálló levegő száraz hullámaival borított erdő kézfeje alatt lebegett. A fák kékes foltba mosódtak, alig váltak el a víztelen, reszkető égaljától. Fehér szél fúj, meddő és testetlen, mint a szikes homok. A fű sárgás árja csendesen hullámzott a sodródó porban.

Emlékezett arra az erdőre. A száraz távolság nem feledtette a párába burkolt fa-törzseket, bokrokat, a nyers illatú avar és a sötét lombok között visszhangzó vízcsobogást, sem a kavicsok alatt elhaló madárvijsogást. A korhadó fatönkök gombái, a kövek-re tapadó moha szaga egyszerre testté vált benne, finom iszapként bújó elő emlékezete üregeiből.

Lágy, csendes erőszak. Esőként permetező öröm, amely a seb nedveként mosott tisztára minden tüskét, ami valaha átszúrta a nyugalom szövetét.

Ott ültek, ahol a patak megszületik a széles, lapos kövek közt. A levegőt párás illatok nehezítették: a földből felszállva töltötték meg a teret a lombok sűrű zöldjéig.

Tekintetük elvegyült a kavicsokon porladó vízben. Súlyos volt a kezük térdükön.

A tüdejében sötétlő illatok nem hagyták szólni, hiába szerette volna hangjával fedni el az erdő nyomasztó egységét. Hiába szeretett volna belenyúlni a némaságba, akár egy leülepedett tócsába, belenyúlni a szótlanságába annak, aki mögötte ült, s aki nyugodt lélegzése mondta – összenőtt a kővel, melyen ült, nem akart kitörni.

Fatörzsek heverték körben tehetetlenül. Fekete kérgük pora a földbe vegyült, belsejükbe hosszú, földszagú hasadék vájódott. A fanyar illatú barnaság tompítani kezdte a fényt. Magasan, messze a lombok fölött suhogott az idő, míg alól a kevés, amit a szem befoghatott, immár összehúzódó gömbhéjnak tűnt. A madarak hangja, a sötét, puha függöny és az éles víz; gyöngülmi tetszett az erő, amely visszatartja őket az egymásbaomlástól.

Egyszerre a táj, mint egy száraz gally, elúszott. Az erdő egy lett a fakéreg szagával, eltűnt a kő is, amelyen ült. De abban a pillanatban, amikor képektől már nem gyötört teste néma lett, vízbe csöppent vörös tinta, megrezsent. Madár szárnya, valami borzongatóan puha súrolta a haját, ijedten állt föl akkor. Csecsemőként bámulta az előtte heverő fákat. Egyedül maradt. Alkonyodott, lassan minden újra elemeire bomlott. A monoton szélben hosszán rezdültek meg a levelek.

Aki mögötte ült addig, eltűnt. Testének melege is fölszállt, hűvös köd foglalta el a helyét. Utána kiáltott, de hangja csak a közeli fákig jutott.

A fény még nem fogyott olyan gyorsan, hogy pupillái ne követhették volna, füle is rátalált a sima zúgásra a csend alján.

De magasan fölötte, meredek ív csúcsán, az ágak összezárultak. Hangot nem engedtek kirepülni, fény alig jutott át kupolájukon. Romlékonynak tűnt így a maradék világosság.

Nekiindult végül, hogy megkeresse. Követte a patakot, az egymásba szövődő bokrok közt más út nem volt.

Miközben elhajlította maga elől az ágakat, eszébe jutott, azok a tüskék karcollják most a bőrét, amelyek őelőle elhajoltak, a kövek pedig, ha engedelmesen gördültek el a lába alól, követőjét fölbuktatják. Nem érheti utól.

Akkorra sötét lett. Megvakult, már csak hangok vezették: csobbanások, csöpögő víz zaja, útja mintha barlangban vezetne, ahol a leeső dolgok emléke örökre függésben marad a falak közt. Újra és újra megállt, mozdulatlanul állva pihent, várt, elszálljon a lába keltette zaj és a folytonos zúgás mélyén igyekezett rálelni a rohanó test hangjára, amely a bizonyosságot jelenthette volna, nem az erdő néma szíve felé halad, ahol a pataknek nyoma vész.

A távolság semmit sem mondott, s végül saját lépéseit is elvesztette. Szemhéja megszűnt a sötétség határa lenni, mozdulatai képtelenek voltak kiszabadulni testéből.

Nem maradt más benne határozott, csak valami finom remegés. Nem félelem vagy szomorúság. A bánatot elejtett kendőként vitte el a szél. Az alkonyat fogyatkozó fénye talán ráijeszthetett volna, de az éjjel nemhullámzó sötétsége soha.

A remegés volt vele, amikor kiszóródtak agyából az utolsó képek is, a kútban fuldokolva, sötétben, mielőtt a csendben látója lett volna a túlhan színeinek.

A fák: lovak az istállóban, az éjszaka túlpártján pihentek. Leheletük végigsimított a ráncolt arcon. Ki sejtette volna, néhány lépés, és mező illata váltja föl az avarét, tücsökzene a csöndet?

Átért. A telihold éles árnyékot adott a leveleknek.

A tisztáson talált rá társára. Állt az ember nagyságú tűz közvetlen közelében.

Lassan haladt a ropogó forráság felé. Fékezte lábát az erdő emléke.

A lángok keltette hullámok csak az erdő szélén vesztették el hatalmukat. A tisztáson, minden vörösen rezgő fűszálon, a tűz uralkodott.

Nyugtalan, szeles felszín tűnt elé először, de nem telt el sok idő, a lüktetés őt magát is ringatni kezdte. Azután húzni, mint az ének a kisgyereket. Öntudatlanná tette végül a sóvárgás, akár a vízen úszó muzsika a csónakost.

Csak akkor pihenhetett meg, amikor immár a tűz előtt álló ember árnyékába ért, az éles vonalú, ide-oda imbolygó szigetre.

Látta alakjának lángragyúlt körvonalát. Előre lépett. Úgy hallotta, hívják.

A fényes alak megfordult. Szemben álltak egymással: sugárzásra gerjedt rubin és hamvadó gránit. Csak a tekintet égette pedig az arcát, amely elvált a tűztől.

Társa akkor hozzálépett és ellökte, őt magát a lökés ereje a tűz felé taszította. A lángokba zuhant, amaz arccal a fűbe.

Hűvös volt, nedves. Nem tűnt idegennek íze sem, a nyugalomban oldott fanyar, keserű. A tűz még élt, de átjárva az éjszaka csöndjétől. A sötét felhők magukba szívták fényét is, melegét is.

Mozdulatlanul hevert a fűben. Az utolsó pillanatok képe beléje égett, kéken villogott szemhéja alatt a parázs. Lassan fölszállt a ropogás, nyugodni látszott minden.

Ám a tűz távolodta a színre csábította a holdfényt. Sápadtan világított tarkójára. Vállára szállt fehér szárnyán, arca elé rajzolta a kráterek, sötét kőtengerek képét. Fészket keresett magának az üres, kopasz fán.

Ő messze járt már. Régen útnak indult, hogy rátaláljon arra, ami otthagyta a tisztást.

Nem repülhetett még. Gyalogosan járt, mintha csak kilépne az udvarra, átsétálna a puha fűvön, s a széltől sarkig tárt kapuhoz érne, ahol út nyílik a vakító hegytetőkhöz.

Hosszú út, mégis pillanatok telnek el végéig. Nem siet, de a táj, szemközt vele, repül. A holdfény szikrázva ül trónra az útszéli fák levelein, csúcán.

Kopár sziklák, kopasz fák. Fennsík, ahol a szél formálja a köveket.

Ott megáll. Csönd. Madár csapat repül át az égen, csak hangjukat hallani. Füle rátalál a korhadt fák üregeiből hangzó füttyülésre. Tekintetét a csillagokra függeszti. Vonásuk olyan erős, hogy ha erőszakkal a földre vonná tőlük, többé képtelen lenne újra fölemelni. Megrendül és nevével fizet a találkozásért, mert gondolatai ráncatlanul simulnak el a forró csomópontokat együtt tartó hullámmzásban.

Kopár, sárga tetőn ül. Szemét árnyékoló kézfeje remegni kezd saját súlyától.

Utójára annak fala mögé próbálja zárni a távoli erdő emlékét, mielőtt átadná a csendes lombokat, a kövekbe bújt madárhangokat a csontfehér szélnek.

A néma fatörzseket, a köveket, amelyeken szóltalanul ültek, a patak nehéz csobogásán hintázó madárdalt, amely végül elmerült, elveszett.

Fába nőtt szög a szoba emléke. Nem a bennléte, hanem a pillanaté, amikor immár kívül állva, a sötét ablakon tükröződő felhők mögül érezte meg a gyengülő lehetét.